

کلام اسلامی شرحی بر کشف المراد

دفتر اول، خدائشی

حسن یوسفیان

مجمع عالی حکمت اسلامی

سرشناسه: یوسفیان، حسن، ۱۳۴۷-

عنوان قرارداد: کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد، فارسی، برگزیده

عنوان و پدیدآور: کلام اسلامی: شرحی بر کشف المراد/ حسن یوسفیان؛ به سفارش مجمع عالی حکمت اسلامی

مشخصات نشر: قم: انتشارات حکمت اسلامی، ۱۳۹۴-

مشخصات ظاهری: ج ۳- (انتشارات حکمت اسلامی؛ ۱۶، کلام و عقاید؛ ۴)

شابک: ۳۰۰۰۰۰ ریال؛ ۵ - ۶ - ۹۵۲۳۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸ (ج ۱)

وضعیت فهرست‌نویسی: قیاً

یادداشت: کتاب حاضر برگزیده و شرح "کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد" علامه حلی که خود شرحی بر "تجرید

الکلام فی تخریر العقاید الاسلام" خواجه نصیرالدین طوسی است.

یادداشت: کتابنامه: ص: [۵۸۹]- ۶۲۱؛ همچنین به‌صورت زیر نویس

یادداشت: نمایه

مندرجات: دفتر اول: خداشناسی

موضوع: نصیرالدین طوسی، محمد بن محمد. تجرید الکلام فی تخریر العقاید الاسلام - نقد و تفسیر

موضوع: علامه حلی، حسن بن یوسف. کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد - نقد و تفسیر

وضعیت: کلام شیعه امامیه - متون قدیمی تا قرن ۱۴

شناسه افزوده: مجمع عالی حکمت اسلامی

رده‌بندی شنگر: ۲۸۱۳۹، ج ۲، ص ۲۱۰ BP

رده‌بندی دیوید: ۱۷۲، ج ۱

شماره کتابخانه ملی: ۸۴۶۶

شناسنامه کتاب

نویسنده: حسن یوسفیان
به سفارش: مجمع عالی حکمت اسلامی
نمایه‌سازی: کتابخانه تخصصی علوم عقلی
ناشر: انتشارات حکمت اسلامی وابسته به مجمع عالی حکمت اسلامی
حروف‌نگاری و صفحه‌آرایی: واحد خدمات پژوهشی مجمع عالی حکمت اسلامی
چاپخانه: نشر یون سوخ
نوبت چاپ: اول
سال نشر: زمستان ۱۳۹۴
تیراژ: ۱۰۰۰
قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

کلام اسلامی: شرحی بر کشف المراد

کلیه حقوق طبع محفوظ است

آدرس: قم، خیابان ۱۹ دی، کوچه ۱۰، فرعی اول سمت چپ، مجمع عالی حکمت اسلامی

تلفن: ۰۲۵۳۷۷۵۶۶۱۰ - شماره: ۳۷۷۲۱۰۰۴

www.hekmateislami.com

info@hekmateislami.com

nashr@hekmateislami.com

۱۵		سخن ناشر
۱۷		پیش گفتار
۱۸		نکاتی درباره این نوشتار
۲۰		نگاهی به زندگی و آثار محقق طوسی
۲۱		نگاهی به زندگی و آثار علامه حلی
۲۴		شرح های کتاب تجرید
۲۴		۱. کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد
۲۵		أ. شروح و حواشی عربی
۲۵		ب. شرح های فارسی
۲۵		۲. تعرید الاعتماد فی شرح تجرید الاعتقاد
۲۶		۳. تسدید القواعد فی شرح تجرید العقاید (شرح قدیم)
۲۷		۴. شرح تجرید العقاید (شرح جدید)
۲۹		۵. شوارق الالهام
۲۹		۶. البراهین القاطعة فی شرح تجرید العقائد الساطعة
۳۰		۷. شروح دیگر
۳۰		أ. شرح های عربی
۳۰		ب. شرح های فارسی

مقصد اول: امور عامه

۳۵	فصل اول: وجود و عدم
۴۱	فصل دوم: ماهیت و ملحقات آن
۴۳	فصل سوم: علت و معلول

مقصد دوم: جواهر و اعراض

۴۹	فصل اول: جواهر
۵۱	فصل دوم: اجسام
۵۳	فصل سوم: بقا احکام اجسام
۵۵	فصل چهارم: حواریات مجرد
۵۷	فصل پنجم: اعراض

مقصد سوم: خداشناسی

۶۳	فصل اول: اثبات وجود خدا
۶۳	برهان صدیقین
۶۶	برهان حدوث
۶۹	فصل دوم: صفات الهی
۶۹	۱. قدرت
۶۹	اثبات قادر بودن خداوند
۷۳	پاسخ به اشکالات
۷۳	اشکال اول
۷۴	اشکال دوم
۷۸	اشکال سوم
۸۰	اشکال چهارم
۸۱	عمومیت قدرت خداوند
۹۰	۲. علم
۹۰	اثبات عالم بودن خداوند

۹۱	دلیل اول
۹۲	دلیل دوم
۹۷	دلیل سوم
۹۹	عمومیت علم خداوند
۱۰۱	پاسخ به اشکالات
۱۰۱	اشکال اول
۱۰۴	اشکال دوم
۱۱۰	اشکال سوم
۱۱۳	اشکال چهارم
۱۱۵	۳. حیات
۱۱۷	۴. اراده
۱۱۸	تعریف اراده
۱۲۱	اثبات مریدبودن خداوند
۱۲۴	یگانگی اراده و داعی
۱۲۹	۵. ادراک (سمیع و بصیر بودن)
۱۳۳	۶. تکلم
۱۴۰	صادق بودن خداوند
۱۴۱	۷. بقاء (سرمدی بودن)
۱۴۵	۸. وحدت (شریک نداشتن)
۱۴۷	۹. مثل نداشتن
۱۵۰	۱۰. مرکب نبودن
۱۵۳	۱۱. ضد نداشتن
۱۵۵	۱۲. متحیز نبودن
۱۶۳	۱۳. حلول نکردن
۱۶۶	۱۴. متحد نشدن
۱۶۸	۱۵. جهت نداشتن
۱۷۳	۱۶. محل حوادث نبودن
۱۷۷	۱۷. نیازمند نبودن

۱۸. درد و لذت نداشتن ۱۸۰
۱۹. پیراسته بودن از معانی، احوال و صفات زاید بر ذات ۱۸۵
۲۰. دیده نشدن ۱۹۲
- دلیل امتناع رؤیت خداوند ۱۹۴
- پاسخ گویی به ادله اشاعره ۱۹۵
- ا. درخواست رؤیت از سوی موسی ۱۹۵
- ب. نظر اهل بهشت به پروردگار ۱۹۷
- ج. معلق شدن رؤیت بر امری ممکن ۲۰۲
- د. تعلل رؤیت بودن همه موجودات ۲۰۵
۲۱. صفات دیگر ۲۱۱
- ا. جود ۲۱۲
- ب. ملوک ۲۱۴
- ج. تمام و فوق تمام ۲۱۵
- د. حقیقت ۲۱۷
- ه. خیریت ۲۱۸
- و. حکمت ۲۱۹
- ز. جبار بودن ۲۲۰
- ح. قهر ۲۲۲
- ط. قیومیت ۲۲۳
- ی. هفت صفت دیگر ۲۲۳

فصل سوم: افعال الهی ۲۳۳

- مسأله اول: اثبات حسن و قبح عقلی ۲۳۳
- چگونگی ارتباط این فصل با فصول پیشین ۲۳۳
- اختلاف معتزله و اشاعره درباره چگونگی حسن و قبح افعال ۲۳۴
- دیدگاه فیلسوفان درباره حسن و قبح افعال ۲۳۶
- چند نکته درباره عدل و حکمت ۲۳۸
- شرعی انگاری حسن و قبح، ناسازگار با دینداری ۲۴۱
- فعل، بی نیاز از تعریف ۲۴۲
- انواع افعال حسن و قبح ۲۴۲

۲۴۵	ادله عقلی بودن حسن و قبح
۲۴۵	۱. اتفاق نظر عقلاء
۲۴۸	۲. خودویرانگری حسن و قبح شرعی
۲۴۹	۳. عدم امکان جابجایی
۲۵۱	استدلال اشاعره بر شرعی بودن حسن و قبح
۲۵۱	۱. تفاوت با گزاره های دیگر بدیهی
۲۵۲	۲ و ۳. حسن کذب در شرایطی خاص (با دو تقریر)
۲۵۸	۴. محور بودن انسان
۲۶۱	مسأله ششم: بره بودن خداوند از انجام کار قبیح (عدالت)
۲۶۱	مهم ترین دلیل: علم بی نیازی
۲۶۴	پیامدهای تجریر قبلی عقلی
۲۶۵	مسأله سوم: قدرت خدا بر انجام کار قبیح
۲۶۷	مسأله چهارم: وجود غرض در اعمال خداوند
۲۶۸	لزوم قبح و عبث، در صورت انکار غرض
۲۶۹	دلیل اشاعره برای نفی غرض: لزوم نقص
۲۶۹	مسأله پنجم: اراده طاعات و کراهت از معاصی
۲۷۳	ادله معتزله: قبح اراده قبیح و تناسب با امر و نهی
۲۷۵	دلیل اشاعره بر مراد بودن قبیح: فاعلیت مطلق خداوند
۲۷۵	ادله اشاعره بر مراد نبودن طاعات واقع نشده
۲۷۶	۱. مغلوب نبودن خداوند
۲۷۶	۲. علم ازلی خدا به عدم وقوع طاعت
۲۷۸	مسأله ششم: فاعل مختار بودن انسان
۲۸۱	نظریه جبر خالص
۲۸۲	نظریه کسب
۲۸۹	بدیهی بودن اختیار انسان
۲۹۰	ادله عقلی اشاعره برای اثبات جبر
۲۹۱	۱. واجب شدن عمل در پی وجود داعی
۲۹۳	۲. ناآگاهی انسان از جزئیات افعال خود
۲۹۷	۳. محال بودن اجتماع دو قادر بر مقدور واحد

۴. ناتوانی موجود حادث از احداث افعال ۲۹۹
۵. ناتوانی انسان از احداث جسم ۳۰۳
۶. ناتوانی از بازآفرینی کار پیشین ۳۰۴
۷. نیکوتر نبودن افعال ما از افعال خدا ۳۰۷
۸. اتفاق نظر همگان بر لزوم شکرگزاری ۳۱۲
- ادله نقلی اشاعره برای اثبات جبر ۳۱۴
- قرآن کریم و اختیار انسان ۳۱۶
- ا. نسبت دادن فعل به انسان ۳۱۶
- ب. ستایش مؤمنان و نکوهش کافران ۳۱۷
- ج. تنزیه خداوند از ظلم و اختلاف ۳۱۹
- د. نکوهش و توبیخ انسان برای ارتکاب کفر و معصیت ۳۲۲
- ه. تهدید و منبر ساختن انسان ۳۲۵
- و. تشویق انسان انجام سرّیم کار خیر ۳۲۷
- ز. لطف و امداد الهی و ترغیب بهره‌گیری از آن ۳۲۹
- ح. گزارش استغفار پیامبران ۳۳۲
- ط. خبر دادن از اعتراف کفار و گناهان در قیامت ۳۳۴
- ی. اخبار از پشیمانی در قیامت و آرزوی بازگشت به دنیا ۳۳۶
- داوری میان دو دسته از آیات ۳۳۷
- مسأله هفتم: انتساب افعال متولد به انسان ۳۳۷
- دیدگاه‌های گوناگون درباره فاعل افعال متولد ۳۴۱
- دلیل دیدگاه برگزیده ۳۴۸
- اشکال اول: جلوگیری از فعل متولد، فراتر از توان انسان ۳۵۱
- اشکال دوم: تحقق مدح و ذم با علم به عدم فاعلیت ۳۵۴
- مسأله هشتم: قضاء و قدر ۳۵۶
- معانی (کاربردهای) واژه قضاء ۳۵۷
- معانی (کاربردهای) واژه قدر ۳۵۹
- منظور اشاعره از تعلق قضاء و قدر الهی به اعمال آدمی ۳۶۱
- سخنی گهربار از امام علی (علیه السلام) ۳۶۴
- وجه شباهت میان جبرگرایان و مجوسیان ۳۶۸
- مسأله نهم: هدایت و اضلال ۳۷۰

۳۷۱	معانی (کاربردهای) واژه اضلال
۳۷۲	معانی (کاربردهای) واژه هدايت
۳۷۳	مقصود از هدايت و اضلال خداوند
۳۷۶	مسأله دهم: قبيح بودن عذاب اطفال
۳۷۹	اِدله مدافعان عذاب اطفال
۳۸۲	مسأله يازدهم: تكليف بندگان از سوى خدا
۳۸۳	چيستى تكليف
۳۸۵	حسن تكليف
۳۸۶	۱.۱. دیدگاه متكلمان
۳۹۰	سه اشكال در باره حسن تكليف
۳۹۳	۲. از دیدگاه فلاسفه
۳۹۹	وجوب تكليف
۴۰۱	شرایط حسن تكليف
۴۰۱	۱. مربوط به خود تكليف
۴۰۳	۲. مربوط به فعل تكليف شده
۴۰۳	۳. مربوط به تكليف كننده
۴۰۴	۴. مربوط به تكليف شونده
۴۰۵	متعلق تكليف
۴۰۷	لزوم انقطاع تكليف
۴۰۹	حسن تكليف كافر
۴۱۱	مسأله دوازدهم: وجوب لطف بر خداوند
۴۱۲	لطف مقرب و محصل
۴۱۹	دليل وجوب لطف
۴۲۱	اقسام لطف
۴۲۴	پاسخ به اشكالات اشاعره
۴۲۴	اشكال اول: احتمال وجود مفسده در لطف
۴۲۶	اشكال دوم: وجود كفر و معصيت، نشانه عدم لطف
۴۲۹	اشكال سوم: منافات لطف با اخبار از بهشتى يا جهنمى بودن مكلف
۴۳۰	عقاب يا مژمئ مكلفان، در صورت ترك لطف
۴۳۲	احكام و شرایط تحقق لطف

- ۴۳۳ ۱. وجود تناسب
- ۴۳۵ ۲. نرسیدن به حد الجاء
- ۴۳۵ ۳. علم اجمالی یا تفصیلی مکلف
- ۴۳۸ ۴. برخورداری از صفتی زاید بر حسن
- ۴۴۰ ۵. امکان تخییر (جانشین‌پذیری)
- ۴۴۳ مسأله سیزدهم: درد و دلیل نیکو بودن آن
- ۴۴۳ چگونگی ارتباط این بحث با بحث پیشین
- ۴۴۴ حسن یا قبیح بودن درد
- ۴۴۶ تخییر حسن بودن برخی از آلام
- ۴۴۸ لزوم وجود لطف در آلام ابتدایی
- ۴۵۱ تحقق آلام مستحقان در این عالم
- ۴۵۵ حسن آلام ابتدایی، لزوم به پرداخت عوض
- ۴۵۸ قبیح بودن درد، در موارد امکان جانشینی یا لذت
- ۴۶۰ مشروط نبودن حسن درد به رضایت بالفعل متألم
- ۴۶۱ مسأله چهاردهم: اعراض
- ۴۶۲ مقصود از عوض
- ۴۶۳ موارد لزوم عوض بر خداوند
- ۴۶۳ ۱. مبتلا ساختن به درد
- ۴۶۴ ۲. از میان بردن منفعت
- ۴۶۸ ۳. اندوهگین ساختن
- ۴۷۱ ۴. واجب یا مباح ساختن ذبح حیوان
- ۴۷۳ ۵. مسلط کردن غیر عاقلان
- ۴۸۱ موارد عدم لزوم عوض بر خداوند
- ۴۸۱ ۱. افکندن کسی در آتش
- ۴۸۲ ۲. کشتن فردی بی‌گناه در اثر شهادت دروغین
- ۴۸۳ وجوب انتصاف بر خداوند
- ۴۸۷ حکم ظالم ناتوان از پرداخت عوض
- ۴۹۰ چگونگی پرداخت عوض
- ۴۹۰ ۱. به اهل بهشت
- ۴۹۲ ۲. به اهل دوزخ
- ۴۹۳ احکام عوض

۴۹۴	۱. امکان انقطاع عوض
۴۹۸	۲. عدم لزوم آگاهی از عوض
۵۰۰	۳. متعین نبودن عوض در منفعتی خاص
۵۰۱	۴. قابل اسقاط نبودن عوض
۵۰۶	۵. مقدار عوض
۵۰۹	مسأله پانزدهم: آجال
۵۱۰	مقصود از اجل
۵۱۱	حیات یا ممات مقتول در صورت عدم تحقق قتل
۵۱۷	چگونگی لطف بودن اجل
۵۱۸	مسأله شانزدهم: ارزاق
۵۱۹	تحلیلی در ره ماه رزق
۵۲۶	انحصار رزق در داوم
۵۲۷	حکم تحصیل رزق
۵۳۲	مسأله هفدهم: قیمت ها (سعار)
۵۳۳	تعریف قیمت، ارزانی و گرانی
۵۳۶	گرانی و ارزانی، کار خدا یا انسان
۵۳۷	مسأله هجدهم: وجوب اصلاح

نمایه ها

۵۴۷	مقدمه نمایه موضوعی
۵۴۹	نمایه آیات
۵۵۷	نمایه اعلام
۵۶۵	نمایه موضوعی
۵۷۳	معرفی اعلام
۵۸۹	منابع و مأخذ
۵۸۹	أ. فارسی
۵۹۲	ب. عربی
۶۲۱	ج. انگلیسی

انتشارات حکمت اسلامی وابسته به مجمع عالی حکمت اسلامی براساس ماده چهارده اساسنامه مجمع عالی در راستای نشر کتاب و تدوین متون آراهشی از اسفند ۱۳۹۲ فعالیت خود را آغاز نمود.

احیای تراث حکمی، تدوین و نشر آثار فاخر و تأثیرگذار در گسترش و تبیین حوزه حکمت اسلامی، در راستای تقویت مبانی اعتقادی و دینی در اولویت برنامه‌های انتشارات حکمت اسلامی قرار دارد.

مجمع عالی حکمت اسلامی با هدایت مقام معظم رهبری و پیگیری جمعی از اساتید و فضیای علوم عقلی و تحت اشرف و نظارت عالی حضرات آیات عظام جوادی آملی، سبحانی و مصباح‌یزدی «دامت برکاتهم» فعالیت خود را آغاز نمود.

این مجموعه با حضور اساتید سطوح عالی حوزه و دانشگاه، ظرفیت کم‌نظیری برای تعمیق و گسترش بنیان‌های معرفتی جهان اسلام و ایجاد زمینه‌های لازم برای تولید علوم انسانی مورد نیاز تمدن اسلامی دارد که بحمدالله گام‌های برداشته شده در چند سال گذشته در خصوص راه‌اندازی گروه‌های علمی تخصصی، برگزاری کرسی‌های نظریه‌پردازی، نشست‌های علمی و دوره‌های آموزشی، راه‌اندازی کتابخانه تخصصی علوم عقلی، نگهداشت اساطین حکمت اسلامی، معرفی فلاسفه شیعه، راه‌اندازی شعب استانی، ارائه خدمات علمی، آموزشی و مشاوره‌ای و... با استقبال

علاقه‌مندان به حوزه حکمت اسلامی مواجه شده است.

اثر پیش‌رو با عنوان *کلام اسلامی: شرحی بر کشف المراد* - دفتر اول بحث خداشناسی - به قلم جناب آقای دکتر حسن یوسفیان (عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره) می‌باشد که به شرح یکی از مهم‌ترین کتب کلامی شیعه می‌پردازد. کتاب *کشف المراد* نوشته علامه حلی خود شرحی است بر کتاب *تجريد الاعتقاد* نوشته خواجه نصیرالدین طوسی، که جهت استفاده علاقه‌مندان به زیور طبع آراسته شد.

انتشارات حکمت اسلامی ضمن ارج نهادن به خدمات علمی اساتید، کارشناسان و نخبگان جامعه اسلامی که دغدغه تقویت مبانی و بنیان‌های دینی جامعه را دارند، از تضارب علمی و فکری که برآم با متانت، عقلانیت و ادب اسلامی باشد، استقبال می‌نماید.

لازم می‌دانیم که نویسنده محترم جناب آقای دکتر حسن یوسفیان و از همکاری همه عزیزانی که در آماده‌سازی و نشر این اثر، همت نموده‌اند، به‌ویژه ارزیاب علمی این اثر؛ حجت‌الاسلام والمسلمین عزالدین رضائزاد و شورای معاونان و کتاب مجمع عالی حکمت اسلامی؛ حجج اسلام والمسلمین آقایان حمید پارسانیا، علی عباسی و حسن معلمی و نیز از آقایان مرتضی محمدی‌استانی، حسن حسینی، حسین وکیلی و عباس پریمی که در پیگیری امور مربوط به آماده‌سازی، صفحه‌آرایی، نمایه‌زنی و نشر کتاب حاضر نقش داشته‌اند، تشکر و سپاسگزاری کنیم.

امید است با الطاف خداوند متعال و توجهات مسئولیت عصمت و طهارت علیه السلام، انتشارات حکمت اسلامی با نشر آثار علمی فاخر و ارزشمند، بتواند در راستای گسترش حکمت اسلامی برخاسته از مبانی اعتقادی اسلامی، گام بردارد. بسیار مفتخر خواهیم بود تا از دیدگاه‌ها و نقطه نظرات اساتید و دوستان حوزه حکمت اسلامی نیز بهره‌مند شویم.

ان شاء الله